

KRONIKA**V spomin Milanu Šifrerju (1928–2016)**

V sivem februarjem popoldnevu smo se na dobrovškem pokopališču poslovili od geografa in geomorfologa dr. Milana Šifrerja. Bil je eden redkih slovenskih geografov, ki se je v svojem znanstvenem delu povsem posvetil geomorfologiji. Le-ta pa mu nikakor ni bila le službena obveznost, ampak stalen vir razmišljanj in opazovanj. Ko se je ob koncu svoje inštitutske kariere z ženo Tatjano preselil na Hruševo oziroma Selo pri Dobrovi, je takoj začel razmišljati o tamkajšnjih geomorfnih oblikah in procesih.

V 70. številki Geografskega vestnika je o Šifrerjevo življenje in delo podrobno prikazal Karel Natek. V tem zapisu zato ne nameravamo ponavljati zapisanega, pač pa izpostaviti po našem pogledu Šifrerjeva temeljna in prelomna dela ter osvetliti njegovo znanstveno snovanje ob koncu njegove raziskovalne poti.

Milan Šifrer se je že takoj na začetku svoje raziskovalne poti posvetil preučevanju pleistocenske poledenitve. Že kot študent se je lotil preučevanja obsega poledenitve na Pokljuki, to svoje delo je leta 1952 objavil v Geografskem vestniku, z njim pa si je prislužil tudi Prešernovo nagrado za študente. Leta 1954 se je zaposlil na Inštitutu za geografijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki mu je ostal zvest vse do upokojitve. Kot asistent je nadaljeval s preučevanjem geomorfnih procesov v pleistocenu v dolinah Tolminke in Zalašče, na Snežniku in v dolini Kamniške Bistrice. Slednjo je preučil tako odlično, da mu je takratni predstojnik akademik Anton Melik predlagal, da razpravo predloži kot doktorsko disertacijo. Po doktoratu leta 1960 se je kot štipendist Humboldtovega sklada leto dni študijsko izpopolnjeval v Würzburgu v Nemčiji. V šestdesetih letih preteklega stoletja je svoje raziskovanje razširil na kompleksno preučevanje kvartarnega razvoja v različnih slovenskih pokrajinah od Koprškega primorja do doline Rašice in Dobrepolja in gorenjskih Dobrav. Več kot 200 strani dolgo razpravo Kvartarni razvoj Dobrav na Gorenjskem lahko označimo kot Šifrerjevo temeljno delo. V njej je povezal morenske nasipe z rečno-ledeniškimi terasami ter časovno opredelil štiri poledenitve. Šifrerju takrat niso bile na voljo metode absolutne datacije; ko so bile le-te 20 let kasneje izvedene, so bila ugotovljena le manjša odstopanja od Šifrerjevih tez. Na to svoje klasično delo je bil upravičeno ponosen, vsakega novega inštitutskega sodelavca pa je kmalu popeljal na ekskurzijo na Dobrave, kjer mu je nazorno ob najbolj značilnih profilih prikazal glavne rezultate raziskave.

Kljub temu, da se je Šifrer povsem posvetil geomorfologiji, pa mu kot geografu nikakor ne smemo očitati ozkosti. Pri svojem terenskem delu je vedno opazoval tudi delovanje človeka v pokrajini.



MATTIA ZORN

Slika: Milan Šifrer na svojem domu januarja 2011.

V svojem geografskem orisu Puconcev in Bodoncev, ki je izšel leta 1959 v Geografskem zborniku v Murški Soboti, je odlično povezoval družbenogeografske prvine z naravnimi osnovami. Tudi pri sistematskem raziskovanju kvartarnih sedimentov, ki se ga je geografski inštitut lotil 1959, je bila vključena tudi njihova izraba, kar je razvidno iz smernic za preučevanje, ki jih je za objavo v Geografskem vestniku leta 1978 priredil Šifrer.

Že v prvem letu zaposlitve na geografskem inštitutu se je lotil problematike naravnih nesreč, takrat je opisal povodnji v Posavju in na Kozjanskem. Tej tematiki je ostal zvest vse do upokojitve. Leta 1972 si je Inštitut za geografijo SAZU zastavil večletno nalogo, da preuči poplavna območja Slovenije, pri tem delu je bil Šifrer ključen sodelavec in soavtor smernic za preučevanje, ki so izšle v Geografskem vestniku leta 1974. V teh razpravah je bil v ospredju odnos med človekom in naravo; tudi iz Šifrerjevih razprav je lepo razvidno, da je v svoje terensko delo vključeval razgovore z domačini. Povsem razumljivo je, da je Šifrer tudi preučevanje poplavnih območij povezal s širšim geomorfološkim razvojem. V tem okviru je na primer prispeval temeljno študijo o geomorfološkem razvoju Ljubljanskega barja.

Nikakor ne smemo spregledati Šifrerjeve vloge v pri preučevanju Triglavskega ledenika. Med vsemi generacijami inštitutskih sodelavcev ima pri tem delu najdaljši staž; prvič je sodeloval pri meritvah leta 1954, nazadnje pa se je k ledeniku povzpel leta 1987, ko je v delo uvedel mlajše sodelavce. Rezultate raziskovanj je objavil v treh obsežnih člankih v Geografskem zborniku. Seveda pa se Šifrer ni zadovoljil z meritvami, podrobno je tudi geomorfološko proučil okolico ledenika in postavil njegov nastanek v malo ledeno dobo.

Zadnja leta svojega delovanja na inštitutu je posvetil pripravi obsežne razprave o površju Slovenije. Besedilo je bilo prvotno namenjeno za monografijo Geografija Slovenije (1998), vendar zaradi spleta okoliščin v knjigi ni bilo objavljeno. Dostopno je v obliki elaborata na Geografskem inštitutu Anton Melika ZRC SAZU.

Gradivo v elaboratu je razporejeno na osem poglavij. Predstavitvi poglavitnih značilnosti površja in pregledu dosedanjih spoznanj o razvoju reliefa v Sloveniji sledita poglavji o površju v luči novih teorij o nastanku in sestavi zemeljske skorje ter o geodinamičnem in paleogeografskem razvoju v alpidnem geosinklinalnem ciklu. Osrednji poglavji obravnavata geomorfološki razvoj površja v terciarju in kvarterju, posebna pozornost pa je namenjena še razvoju rečne mreže in razvoju površja v postglacialu.

Med obema vojnoma in po drugi svetovni vojni se je na Slovenskem pod vplivom teorije o erozijskih ciklih W. M. Davisa zvrstila vrsta geomorfoloških razprav s poudarkom na genezi ravnin in teras. Nastanek uravnjav so razlagali z rečno erozijo in denudacijo. Zaradi vpliva W. Pencka so posamezni raziskovalci še posebej poudarjali bočno rečno erozijo in zaradi vpliva L. C. Kinga tudi pediplenizacijo. Šifrerjeva razlaga temelji na načelih klimatske geomorfologije, ki je v začetku šestdesetih let 20. stoletja na Slovenskem postopoma zamenjala do tedaj prevladujoče Davisove poglede. Klimatska geomorfologija poudarja odločilno vlogo podnebja pri geomorfni procesih in s tem posredno pri oblikovanju površja.

Učinkovito eksogeno preoblikovanje površja je po mnenju Šifrerja spremljalo že tektonsko aktivnost ob narivanju Alp in Dinarskega gorovja. Na to kažejo prostrani terciarni ravniki, katerih ostanki so se ohranili na različnih nadmorskih višinah. Po mnenju Šifrerja so uravnani deli površja Slovenije nastali s procesi, ki so značilni za vlažne ter zmerno vlažne tropske podnebne razmere. Odločilno vlogo je imelo zlasti intenzivno kemično preperavanje pod debelimi plastmi preperine. Sočasno z nastajanjem ravnin so se na orografsko dominantnejšem in bolj sušnem zaledju okrepili erozija prsti, mehansko preperavanje in izbirna erozija.

Ugodne razmere za nastajanje ravnin so se končale s prvimi znatnejšimi ohladitvami ob koncu pliocena. Obdobje kvartarja so najprej obeležile poldenitve z ledeniškimi in periglacialnimi procesi, v holocenu pa se je še stopnjevalo rečno razčlenjevanje površja.

Vse Šifrerjeve objave temeljijo na obsežnem terenskem delu, odlikuje pa jih odlična dokumentacija. Z razvojem znanosti bodo verjetno posamezne Šifrerjeve teze dopolnjene, pri interpretaciji nekaterih oblik bo prišlo do novih spoznanj. Ne glede na to pa bodo Šifrerjeva dela s svojimi nazornimi fotografijami in odličnimi zemljevidi tudi prihodnjim generacijam geomorfologov predstavljala temeljni vir podatkov in neprecenljiv korak v razvoju slovenske geomorfologije.

Matej Gabrovec, Mauro Hrvatinić

Izredni profesor dr. Milan Orožen Adamič – sedemdesetletnik

1 Uvod

Dr. Milan Orožen Adamič, geograf, znanstveni svetnik in izredni profesor v pokoju ter nekdanji veleposlanik Republike Slovenije na Hrvaškem, je 26. marca 2016 praznoval sedemdeseti rojstni dan.

Rodil se je leta 1946 v Ljubljani. Še pred šolsko reformo in upostavitvijo osemletke je končal štiritletno osnovno šolo, v letih 1957–1958 pa je obiskoval nižjo gimnazijo na Vegovi ulici v Ljubljani. Iz geografije in biologije je diplomiral leta 1971. Kot študent se je leta 1969 udeležil odprave profesorjev in študentov biologije v Senegal in Gambijo ter iz te teme diplomiral. Kot študent je bil honorarno zaposlen na Oddelku za varstvo narave Zavoda za spomeniško varstvo SRS (1970), po diplomi je postal projektant na Ljubljanskem urbanističnem zavodu. Leta 1974 se je odzval povabilu Svetozarja Ilešiča in se zaposlil na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je leta 1979 magistriral in pod mentorstvom Ivana Gamsa leta 1994 tudi doktoriral. Leta 1995 je bil izvoljen v naziv znanstveni sodelavec, leta 1999 je postal višji znanstveni sodelavec, leta 2004 pa znanstveni svetnik. Svoje znanje je z veseljem posredoval drugim. Tako je na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo (1999) skupaj z geografoma Jurijem Kunaverjem in Mirkom Pakom predaval predmet Vojaško zemljepisje, od leta 2001 pa je bil docent ter nato izredni profesor na nastajajoči Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem. Uvedel in predaval je predmet Geografija naravnih nesreč. Bil je (so)mentor pri treh doktorskih in petih diplomskih nalogah.

Leta 2012 je z upokojitvijo sklenil svojo znanstveno-raziskovalno pot. V slovenski geografiji pušča pečat izvirnosti, iskanja novih smeri in metod preučevanja ter sloves dobrega poznavalca naravnih nesreč, posebej potresov in poplav, ter zemljepisnih imen in računalništva.

2 Znanstveno delo

Naš jubilat se je kot raziskovalec posvečal predvsem preučevanju naravnih nesreč, deloval pa je tudi na področju varstva okolja, regionalne geografije, geografske terminologije in zemljepisnih imen. Znan je kot inovativen urednik in je cenjen predavatelj. Njegovo zavzetost za posredovanje znanstvenih raziskav javnosti dokazuje dejstvo, da je napisal prek 750 del. Od tega je 25 znanstvenih člankov in kar 43 strokovnih in poljudnih člankov. Članki povečini obravnavajo **naravne nesreče**, ki jim je posvetil tudi doktorsko delo. Na primeru Ljubljane je kot prvi pri nas sintezno obdelal družbeno-geografske



BLAŽ KOMAC

Slika 1: Milan Orožen Adamič med razlago geografske vpetosti Plečnikove cerkve sv. Mihaela v njegovo domačo pokrajino.

vidike potresne ogroženosti. Njegovo doktorsko delo je postalo zaradi uporabe geografskega informacijskega sistema eden od temeljev za vsa kasnejša vrednotenja potresne ogroženosti slovenskega glavnega mesta. Izstopa njegov članek o preoblikovanju naselij v Reziji, z analizo potresa v Posočju leta 1998 pa je prispeval enega redkih geografskih člankov o potresih. Posebej je pomemben njegov prispevek k preučevanju poplav. Sodeloval je v enem največjih slovenskih geografskih projektov in prispeval raziskave o poplavah Dragonje in Drnice. Poleg Ivana Gamsa in Karla Nateka ga lahko štejemo za enega najpomembnejših slovenskih geografskih poznavalcev naravnih nesreč. V povezavi z naravnimi nesrečami se je izpopolnjeval v Združenih državah Amerike (1978) in tri mesece na Japonskem (1985). Leta 1992 je bil na inštitutu ustanovljen Center za multidisciplinarno preučevanje naravnih nesreč, ki se je 14. oktobra 1994 preimenoval v Oddelek za naravne nesreče. S posebnim oddelkom je inštitut pod Orožnovim vodstvom žele poglobiti raziskave na tem področju, ki so imele do njegove ustanovitve že skoraj polstoletno tradicijo.

Kot diplomirani biolog se je Milan Orožen Adamič na začetku kariere ukvarjal z **varstvom okolja**. Kot naravovarstvenik se je angažiral ob načrtovani gradnji hidroelektrarn na Soči. Njegov izvirni znanstveni prispevek obsega predstavitev novih znanstveno-raziskovalnih metod, s katerimi je bolj objektivno kot dotlej zajel težko opredeljive vidike varstva narave. Njegov članek o vrednotenju Posočja, ki je sicer izšel v strokovni reviji *Proteus*, lahko zaradi metodoloških novosti in vpetosti v takratno aktualno družbeno dogajanje štejemo za eno pomembnejših del s tega področja v slovenski geografiji. Leta 1980 je bil izvoljen v mednarodno organizacijo za probleme okolja *Taraxacum* v Londonu. Izjemno pomemben je njegov prispevek k preučevanju in razumevanju njegove domače pokrajine – **Ljubljanskega barja**. Poplave v tej največji slovenski poplavni pokrajini je podobno kot Barjan dr. Anton Melik obravnaval celovito, tudi z zgodovinskega vidika.

Odlikuje ga tudi inovativnost pri uvajanju tehničnih novosti. Nadarjen za matematiko in naravoslovne znanosti je začel z uvajanjem računalništva v okviru Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU ter si prizadeval za razvijanje te tehnologije tako v inštitutu kot tudi v okviru ZRC SAZU. Je med začetniki uporabe računalnika v znanosti, predvsem pa uporabe **geografskih informacijskih sistemov**. Sodeloval je pri razvoju programa *Steve*, ki je združeval funkcije sedanjega urejevalnika besedil (*Word*) in grafikonov (*Excel*) ter tudi zametek GIS-a. Že leta 1985 je skupaj s Primožem Jakopinom in Jarom Lajovicem naredil računalniški program »Mavrični grafikoni« za izdelavo grafikonov v okolju *ZX Spectrum*, 48 K., leto pozneje pa še programa »Krožni diagrami« in »Stolpci«. Napisal je članek (1987) o uporabi teh programov v tematski kartografiji. Na inštitutu je vodil Kartografski zavod (kasneje kartografski oddelek, sedanji Oddelek za GIS).

Brez dvoma ga lahko poleg pokojnega Jožeta Žumra štejemo tudi za enega boljših poznavalcev **slovenskega morja**, kar je udeležil pri urejanju zbornika »Primorje«, ki je leta 1990 izšel ob 15. zborovanju slovenskih geografov. Poudarjamo njegovo razpravo »Podvodni relief Tržaškega zaliva in varovanje naravne dediščine« in dejstvo, da je sredi osemdesetih let predlagal zavarovanje podmorskega sveta ob Rtu Madona oziroma »piranski Punti«.

Od leta 1995 je bil predsednik vladne Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen in podpredsednik Ekspertne skupine OZN za standardizacijo **zemljepisnih imen** (*The United Nations Group of Experts on Geographical Names* – UNGEGN). O zemljepisnih imenih je objavil več del, med drugim je sourednik knjige *Zemljevid Ilirskih provinc* in knjige o Henriku Tumi. Morda je ljubezen do atlasov in zemljevidov podedoval po svojem predniku, geografu in zgodovinarju **Franu Orožnu**, ki je bil prvi predsednik Slovenskega planinskega društva, in je s Simonom Rutarjem predelal Haardtov zemljepisni atlas za ljudske šole. Taisti Simon Rutar je poučeval jubilarantovega starega strica Karla, ki je med letoma 1890 in 1894 obiskoval realko v Ljubljani. Tako je Milan Orožen Adamič ob pospravljanju zapuščine naletel na omaro, polno najrazličnejših knjig, papirjev, map in dokumentov: »*Potem pa je moja geografska pozornost pritegnila večja, s trakom prevezana siva mapa z napisom Zemljevidi. Listal sem po njej in našel sedem zemljevidov s slovenskim geografskim imenoslovjem, ki jih doslej še nikoli nisem videl niti nisem slišal zanje.*« Sledila je izdaja faksimila prvega slovenskega svetovnega atlasta v slovenskem



Lunch is alfresco in a pavement café next to the river. My hosts are Professor Milan Adamic, grandson of a distinguished composer, and his graduate assistant Drago Perko: a Bela Lugosi name if ever I heard one. Everything seems wonderfully compact, scaled down, and livable. It becomes clear that everyone knows everyone else; this city is, after all, just one-third the size of Indianapolis. The veal schnitzel is wonderful, as is the Merlot, the sunshine, and the warm, comfortable lassitude that follows.

In the afternoon, my two lunch hosts take me in their blue nonsocialist BMW to see the countryside around Ljubljana. It

Slika 2: Stran iz knjige *Summer in the Balkans* (Baker 1994).

jeziku. »Atlant« je izšel ob 60. obletnici delovanja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, letos pa se spominjamo tudi 70. obletnice inštituta.

Kolega Milan Orožen Adamič je dal pomemben prispevek slovenski geografiji tudi v prelomnih časih slovenskega osamosvajanja pred četrto stoletje, ko je svoje znanje računalništva uporabil za obveščanje kolegov po svetu o dogajanju pri nas. Takrat je inštitut obiskal Randall Baker, ki je o tem objavil knjigo (slika 2).

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU je z velikim prispevkom Milana Orožna Adamiča pripravil **temeljna slovenska geografska dela**, ki so Slovenijo umestila na zemljevid sveta. Je soustvarjalec Geografskega atlasa Slovenije (1998), monografije Slovenije – pokrajine in ljudje (1998) in temeljnega slovenskega geografskega terminološkega dela, Geografskega terminološkega slovarja (2005). Angleška izdaja nacionalnega atlasa (2007) je postala protokolarno darilo ob predsedovanju Slovenije EU. Pomembna je njegova vloga pri ustvarjanju Krajevnega leksikona Slovenije (1995). Digitalno različico te knjige je s pomočjo kolegov predstavil osuplemu poslušalstvu na mednarodnem geografskem kongresu v Haagu. To je bil namreč čas, ko so se geografi iz drugih držav pogovarjali šele o tem, da bi za svoje države naredili kaj podobnega v obliki knjige, slovenski geografi pa so predstavili interaktivno izdajo leksikona na zgoščenki.

3 Uredniško delo

Izjemen je jubilantov prispevek k uveljavitvi geografske znanstvene revije **Geografski zbornik**, ki jo je dolga leta uredjal. Pod njegovim urednikovanjem se je revija odprla svetu in začela najprej deloma, potem pa v celoti izhajati tudi v angleškem jeziku in na medmrežju. To je močno povečalo njeno prepoznavnost v širšem, predvsem srednjeevropskem prostoru, in vodilo do njene vključitve v indeks citiranosti. Sodeloval je v gibanju za varstvo okolja pri Prirodoslovnem društvu Slovenije oziroma v uredniškem odboru za Zeleno knjigo o ogroženosti okolja v Sloveniji (1972) ter v svetu Tehniške založbe Slovenije (1989).

Delovanje Milana Orožna Adamiča zaznamuje dejstvo, da je znal rezultate raziskav diseminirati v najširšo družbo, posebej prek sodelovanja z **Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje** (URSZR). V dolgoletnem sodelovanju s to ustanovo, posebej prek Izobraževalnega centra na Igu, je zastopal geografski, kompleksen pristop k obravnavi naravnih nesreč, kot ga je predstavil že Svetozar Ilešič, ki »je po jubilantovih besedah desetletja in to ob vsaki priliki odločno trdil, da je temeljna naloga geografije razumevanje in raziskovanje kompleksne geografske stvarnosti. Če kje, se to neposredno kaže prav pri naravnih nesrečah.« Kot član uredniškega odbora je tvorno sodeloval pri oblikovanju revije Ujma. Ob obisku na Japonskem je namreč spoznal revijo za takratne čase zelo sodobne zasnove in ideje uspešno presadil v Slovenijo. Civilna zaščita ga je odlikovala letih 1988 in 2015.

4 Delovanje v društvih

Z vidika širše družbe je pomemben prispevek Milana Orožna Adamiča k slovenskemu **jamarstvu**. Kot član Društva za raziskovanje jam Slovenije je bil že kot tabornik in dijak vnet raziskovalec slovenskega podzemnega sveta. Leta 1961 se je udeležil prvega jamarškega sestanka na Bregu v Zoisovi hiši. Skupaj z nekaterimi drugimi vidnimi predstavniki slovenskih geoznanosti (pokojni geograf Matjaž Puc, geolog France Šušteršič) je pred dobrega pol stoletja pod »Putikovo zastavo« sodeloval pri izjemno odmevnem odkrivanju Najdene jame, enem največjih odkritij slovenskega podzemlja tistega časa: »Ob sobotah zjutraj so se najprej zglasili v Najlepši hiši, kakor se danes (tudi po njihovi zaslugi) imenuje gostilna v Lazah, nato pa poniknili v gozdovih in se spet pojavili šele zvečer, nemalokrat celo drugi dan, malce premrženi in kdaj tako blatni od glave do pet, da jih ni bilo razpoznati. Hitro so še postali v Najlepši hiši, se okrepčali, za silo umili in tekli na vlak, ki jih je odpeljal domov, v Ljubljano.«

Jamarstvo je v študentskih letih povezal s svojo drugo ljubeznijo, **potapljanjem** in tudi tukaj postavil mejnik. Sedmega avgusta 1966 sta z Ugom Fondo preplavala dvanajst metrov dolg sifon med Pivko jamo in Črno jamo v Postojskem jamskem sistemu, kar je bilo »s takratno opremo, ki je bila v primerjavi z današnjo tehniko neverjetno primitivna, dosežek posebne vrste.« V letih 1972–1974 je bil podpredsednik Slovenske potapljaške zveze in v letih 1976–1980 predsednik Komisije za podvodno fotografijo v Jugoslovanski potapljaški organizaciji, kjer dobil naziv zveznega inštruktorja potapljanja.

Ni slučaj, da je na inštitutu vodil geofotolaboratorij, saj je bil dejaven na področju **fotografije**. V začetku sedemdesetih let je deloval v *Fotogrufi ŠOLT* (Študentska organizacija ljudske tehnike). Njeno poznavanje je izkoristil pri grafičnem opremljanju geografskih in drugih publikacij. NUK hrani več kot 30 plakatov, za katere je prispeval fotografije. Prispeval je fotografijo za plakat, ki ga je oblikoval Matjaž Vipotnik, in je eno redkih slovenskih del v MoMA – Muzeju sodobne umetnosti (*Museum of Modern Art*) v New Yorku (1974). Je tudi eden od začetnikov **podvodne fotografije** pri nas: »Leta 1965 je v klub prišel Milan Orožen Adamič, ki je kasneje, s svojim umetniškim pogledom na fotografijo pripomogel k likovni plati slovenskih podvodnih fotografov. Postal je nekakšen idejni vodja in kmalu so ga poimenovali »profesor«.« Jeseni 1973 se je v Piranu udeležil prvega tekmovanja v fotolovu.

Na koncu ne moremo mimo njegove **politične angažiranosti**, ki se ji je posvetil predvsem v zadnjih delovnih letih, čeprav je bil že prej javno dejaven. Njegova želja po javnem delovanju temelji na ljubezni do slovenstva, zanimivo pa je, da je povezana z jamarstvom. Bil je namreč med mladimi jamarji, ki so v Peršinovem breznu našli ostanke človeških okostij. Ko so o svojih aktivnostih, kot je bila navada, poročali na sestanku društva, se je nepričakovano oglasil sicer vedno molčeči starejši možakar



PRIMOŽ GAŠPERČ

Slika 3: Milan Orožen Adamič tudi po upokojitvi še redno obiskuje Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.

z brki iz zadnje klopi in odločno zapovedal, da niso našli niti videli ničesar; če bodo o tem govorili, da se lahko slabo konča. Tega dogodka si šestnajst, sedemnajst let star fant ni več izbrisal iz spomina in je zaznamoval tudi njegovo politično pot. Kot član stranke SDS je bil med kandidati za ljubljanskega župana, kandidat na državnoborskih volitvah in volitvah za evropski parlament, predsednik strokovnega sveta SDS, član sveta Četrtna skupnosti Trnovo v Ljubljani ter izredni in pooblaščen veleposlanik Republike Slovenije v Republiki Hrvaški (2005–2009). Kot predsednik je deloval v slovenski Nacionalni komisiji UNESCO in bil član osrednjega izvršnega odbora v Parizu (2005–2010).

5 Sklep

Malo je tako vsestranskih in vizionarskih geografov, ki bi bili poleg znanstveno-raziskovalne vpetosti dejavni v tako različnih, a z geografijo povezanih dejavnostih, s čimer je Milan Orožen Adamič kot dober raziskovalec in odličen organizator vidno prispeval k bogatjenju geografije. Odlikuje ga tudi odlično znanje angleškega in francoskega jezika. Njegov prispevek je posebej pomemben na področju preučevanja naravnih nesreč, kjer je k nam prenesel teoretična in metodološka znanja iz tujine. Veliko je prispeval h kartografskemu delu geografije in posebej tematski kartografiji. Med prvimi v Sloveniji je začel uvajati digitalno kartografijo in uporabo GIS-ov. S tem je postavil temelj za nadaljnji razvoj izdelovanja zemljevidov. Treba je omeniti še njegov prispevek k izrazoslovju in imenoslovju ter avtorstvo, soavtorstvo in uredništvo pomembnih geografskih publikacij.

Naš jubilar je tudi glasbeno nadarjen in se je kot ljubitelj živali ukvarjal s čebelarstvom. Tudi kot geograf si prizadeva za širjenje poznavanja »kranjske čbelice« (*apis mellifera carnica*). Je morda edini slovenski geograf z vozniškim dovoljenjem za vožnjo priklopnika, s katerim je svoje čebele vozil na pašo; tovrnjak je končal svoje poti med barikadami v osamosvojitveni vojni.

Velik prispevek Milana Milana Orožna Adamiča k slovenski geografiji dokazujejo tudi prejem Srebrne plakete ZGDS (1997), zlate plakete ZGDS (2004) ter Zlatega znaka ZRC SAZU (1999) in Melikovega priznanja (2013). Ob jubileju mu geografski kolegi čestitamo ter želimo zdravja in miru v dobi življenja, ki jo raziskovalni nemir verjetno ne zaznamuje več v tolikšni meri kot prejšnje, se pa zdaj lahko z veseljem in ponosom ozira na prehojeno raznoliko življenjsko pot.

6 Viri in literatura

6.1 Reprezentativna bibliografija

- Orožen Adamič, M. 1970: Kako naj vrednotimo pokrajino? *Proteus* 33-4.
- Vipotnik, M., Orožen Adamič, M. 1974: 9. kongres Zveze socialistične mladine Slovenije. Plakat. Medmrežje: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-4071K2L7> (22. 4. 2016).
- Orožen Adamič, M. 1979: Posledice potresov leta 1976 v SR Sloveniji. *Geografski zbornik* 18.
- Orožen Adamič, M. 1980: Geografske značilnosti poplavnega sveta ob Dragonji in Drnici. *Geografski zbornik* 19.
- Orožen Adamič, M. 1981: Prispevek k poznavanju izoblikovanosti podvodnega reliefa slovenske obale. *Geografski vestnik* 53.
- Lajovic, J., Orožen Adamič, M., Jakopin, P. 1985: Mavrični grafikoni – uporabna grafika za Sinclair ZX Spectrum, 48 K. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 1985: Prebivalstvo, poselitev in promet na Ljubljanskem barju. *Geografski zbornik* 24.
- Orožen Adamič, M. 1987: V geografiji uporabni računalniški programi – urejevalnik besedil Steve. *Geografski vestnik* 59.
- Orožen Adamič, M. 1990: Potres in preoblikovanje naselij v Reziji. *Ujma* 4.
- Orožen Adamič, M. 1990: Using STEVE in thematic cartography. *Steve User International* 2.
- Orožen Adamič, M. 1995: Potresna ogroženost Ljubljane. *Geografski zbornik* 35.
- Orožen Adamič, M., Hrvatin, M. 2001: Geografske značilnosti potresov v Posočju. *Geografski zbornik* 41.
- Orožen Adamič, M., Perko, D., Kladnik, D. (ur.) 1995: *Krajevni leksikon Slovenije*. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M., Perko, D. 1996: Potresna ogroženost občin in naselij v Sloveniji. *Geografski zbornik* 36.
- Fridl, J., Kladnik, D., Orožen Adamič, M., Perko, D. (ur.) 1998: *Geografski atlas Slovenije – država v prostoru in času*. Ljubljana.
- Perko, D., Orožen Adamič, M. (ur.) 1998: *Slovenija – pokrajine in ljudje*. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 2004: In geografov pogled na Volovjo reber ... Umeščanje vetrne elektrarne na območje Volovje rebri nad Ilirsko Bistrico. *Zbornik referatov*. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 2004: Odsevi začetka planinstva – o Franu Orožnu (1853–1912). *Planinski vestnik* 109-4.
- Kladnik, D., Lovrenčak, F., Orožen Adamič, M. (ur.) 2005: *Geografski terminološki slovar*. Ljubljana.
- Fridl, J., Kladnik, D., Orožen Adamič, M., Pavšek, M., Perko, D., Repolusk, P., Urbanc, M. 2007: *Slovenija in Focus*. Ljubljana.
- Orožen Adamič, M. 2013: Iz Lipertove v Najdeno jamo. *Glas podzemlja*.
- Perko, D., Fridl, J., Kladnik, D., Orožen Adamič, M., Urbanc, M. 2013: *Atlant*. Ljubljana.
- Grdina, I. Rant st., J., Orožen Adamič, M., Krnel Umek, D., Bizjak, J., Perdih, A. 2015: Dr. Henrik Tuma, zamolčani raziskovalec avtohtonega slovenskega krajevnega imenoslovja v Alpah. Ljubljana.

6.2 Viri v besedilu

- 40 let fotogrupe Šolt – Ljubljana. *Finance*, 7. 4. 2003. Medmrežje: <http://www.finance.si/45167?cookie-time=1460706883> (15. 4. 2016).
- Baker, R. 1994: *Summer in the Balkans – Laughter and tears after communism*. West Hartford.
- Berlec, M. 2015: Hrvaška je ozemeljsko nedefinirana država in očitno želi taka tudi ostati. Intervju. *Demokracija*. Medmrežje: <http://www.demokracija.si/fokus/milan-orozen-adamic-hrvaska-je-ozemeljsko-nedefinirana-drzava-in-ocitno-zeli-taka-tudi-ostati> (15. 4. 2016).

- Furlan, B. 2015: Podvodna fotografija v Sloveniji. Medmrežje: http://www.borutfurlan.com/clanki/slo_zgodovina.html (15. 4. 2016).
- Merela, M. 2013: Potapljaška jammerska reševalna vaja Najdena jama 2012. Ujma 27.
- Orožen Adamič, M., Urbanc, M. 2005: Okoliščine nastanka Atlanta – od zamisli zanesenjakov do knjižnih polic narodno zavednih Slovencev. Atlant. Ljubljana.
- Tekmovanja v podvodni fotografiji na območju Jugoslavije od leta 1978 do leta 1990. Društvo za raziskovanje morja in podvodne športe. Ljubljana. Medmrežje: <http://www.drm-drustvo.si/?q=node/5335> (15. 4. 2016).
- Turk, T. Na dnu Piranskega zaliva. Medmrežje: <http://www.nationalgeographic.si/index.php?i=189> (15. 4. 2016).

Blaž Komac

8. delavnica Inštituta za raziskovanje evropskih kmetijskih pokrajin (EUCALAND)

Parada de Sil, Španija, 18.–21. 10. 2015

Inštitut za raziskovanje evropskih kmetijskih pokrajin (*Institute for Research on European Agricultural Landscapes*) je nevladna organizacija strokovnjakov iz evropskih držav, ki si prizadeva sistematično preučevati značilne evropske pokrajinske tipe. Nekateri med njimi so bolj razširjeni in širše poznani, spet drugi prostorsko omejeni in zato navzven manj znani. Sodelujoči strokovnjaki iz vrst geografov, krajinskih arhitektov, pedologov, biologov in sorodnih ved so izoblikovali programsko misel *European Culture expressed in Agricultural Landscapes* ('evropska kultura, izražena v kmetijskih pokrajinah'), iz česar je izpeljan akronim EUCALAND. Organizacija je tesno prepletena z delom Stalne evropske konference za preučevanje podeželske pokrajine (*Permanent European Conference on the Study of the Rural Landscape*, PECSRL).



DRAGO KLADNIK

Slika 1: S soncem obsijani terasasti vinogradi na območju Ribeira Sacra, na prisojnem pobočju nad reko Sil.

Prvi koraki so bili narejeni v letih 2007–2009, ko je potekal mednarodni projekt EUCALAND, od katerega si je sposodila, bolje povedano, prevzela ime. Eden od njegovih rezultatov je bil seznam kmetijskih pokrajinskih tipov, ki je podlaga za nadaljnje raziskave, v katerih imajo pomembno mesto prizadevanja za uporabo enotne metodologije ter izvedba empiričnih in pilotnih študij. Poudarek je na podrobnejših raziskavah že opredeljenih tipov kulturnih pokrajin, opredeljevanju novih evropskih kmetijskih pokrajinskih tipov, izpopolnjevanju večjezične terminologije, zbiranju in opisovanju kmetijskih pokrajinskih gradnikov, vzpostavitvi podatkovne baze in zagotovitvi njene dostopnosti na medmrežju ter, kar naj bi bil končni cilj, pripravi atlasa evropskih kmetijskih pokrajin.

Delavnica je bila organizirana v španski pokrajini Galiciji, natančneje v bližini kraja Parada de Sil v provinci Ourense. Natančnejša lokacija je bil samotni hostel, ki so ga v gostinsko-namestitveni objekt preuredili iz opuščene male hidroelektrarne v dolini rečice Mao, tik pred njenim sotočjem v reko Sil, levi pritok glavnega galicijskega vodotoka Miño. Deset udeležencev iz devetih držav (dva opazovalca sta bila iz Mehike) si je delilo skupna ležišča, jedilnico in konferenčno dvorano, zato ni bilo težko navezati pristne stike, prav tako ne vzpostaviti primernega, intenzivnega delovnega vzdušja.

Del posvetovanja je bil namenjen poročilom o obravnavi doslej izpostavljenih kmetijskih pokrajin, ki se že sistematično obravnavajo. Kot prvi pokrajinski tip so bili obdelani tako imenovani drevesni pašniki (angleško *wooden pastures*), ki vključujejo pašnike v tradicionalnih kmečkih sadovnjakih, plantažnih nasadih sadnega drevja, oljk in hrasta plutovca ter kmetijskih zemljiščih v zaraščanju, ki jih že prerašča grmovje ali drevje. Z vidika Slovenije lahko dodamo še območja, kjer se je oziroma bi se še lahko izvajala gozdna paša (ne čebel, ampak živine in drobnice). Obravnava te tematike je že v zaključni fazi. Še vedno pa potekajo raziskave v okviru obravnave mokrotnih travnikov (*water meadows*) in zaprtih polj (*enclosed fields*).

Glavnina delavnice je bila namenjena na novo odprti tematiki, to je sistematični obravnavi evropskih terasiranih pokrajin (*terraced landscapes*). Vsak udeleženec je za svojo državo pripravil izčrpno predstavitev, ki je skupaj z nacionalnim izpolnjenim podrobnim vprašalnikom izhodišče za nadaljnje



KONZORCIJ RIBEIRA SACRA

Slika 2: Udeleženci posvetovanja v Paradi da Sil na ekskurziji.

delo. Poleg poročil iz Španije, Italije, Nemčije, Hrvaške, Madžarske, Slovaške in Slovenije so bile predstavljene tudi terasirane pokrajine na jugu Nizozemske in Anglije v Združenem kraljestvu, ki jih doslej še nismo podrobneje poznali, še posebno ne tiste v zaznavi večine ljudi povsem ravninski Nizozemski. Za koordinacijo nadaljnega dela in pripravo skupnega poročila je bil zadolžen avtor tega prispevka.

Med mnogimi pobudami za nadaljnje raziskave kmetijskih pokrajin in njihovih značilnih pokrajinskih gradnikov so bili izbrani tudi za Slovenijo in Slovence sila zanimivi objekti za pripravo in hrambo sena (*hay making structures*), ki naj bi bili vodilna tema na naslednjem srečanju. To naj bi predvidoma bilo spomladi 2017 na Slovaškem.

En dan je bil namenjen ekskurziji po tradicionalni, s terasami bogato obdarjeni vinogradniški pokrajini v osrednjem delu porečja reke Miño ter njenih pritokov Sil in Cabe, na severu province Ourense in na jugu province Lugo. V njej pridelujejo rdeča in bela vina, ki se tržijo kot zaščitena blagovna znamka *Ribeira Sacra* ('Sveta obala'; slika 1). Na tem območju so urejene številne sprehajalne poti. Na zelo strmih terasiranih pobočjih prevladujejo enovrstni terasni vinogradi. Teraso, pravijo jim *bancadas*, so uredili ob trebljenju kamenja in njegovem zlaganju v kamnite zidove. Ker so ozke in strme, je na njih možna le ročna obdelava, težaven pa je tudi dostop, ki je ponekod možen samo po reki. Večji del vinogradov je v lasti lokalnih družinskih vinogradnikov, ki so si z vstopom Španije v Evropsko unijo opazno opomogli. Prej je vinogradništvo nazadovalo in je bilo nadaljnje vzdrževanje vinogradov zaradi neugodnih demografskih tokov ogroženo. Z zasebno pobudo in evropskimi sredstvi so zrasle številne sodobne vinske kleti z okusno urejenimi prostori za degustacijo. Najbolj cvetijo tiste na najbolj privlačnih lokacijah. V središču pokrajine Monforte de Lemos je med drugimi znamenitostmi ogleda vredno Vinsko središče Ribeira Sacra (*Centro do Viño Ribeira Sacra*), kjer sta na privlačen način predstavljena tamkajšnja vinogradništvo in vinarstvo.

Pisec poročila si je dan po končanem posvetovanju v zaledju Porta, središča severnega dela Portugalske, ogledal še v glavnem intenzivno terasirano vinogradniško-sadjarško pokrajino v dolini reke Douro (slika 3), ki je od leta 2001 uvrščena na UNESCO-v seznam svetovne dediščine.

Drago Kladnik



GORAN ANDLAR

Slika 3: Avtor poročila Drago Kladnik med ogledom terasirane pokrajine v dolini reke Douro.

21. zasedanje Vzhodnosrednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega jezikovno-zemljepisnega oddelka Skupine strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena

Ljubljana, 26. 11. 2015

Geografski inštitut Anton Melika ZRC SAZU je v Prešernovi dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani konec novembra leta 2015 organiziral in gostil 21. zasedanje Vzhodnosrednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega jezikovno-zemljepisnega oddelka (*East Central and South-East Europe Linguistic/Geographic Division*) Skupine strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena (*Nations Group of Experts on Geographical Names* ali UNGEGN), ki mu predseduje Slovenija.

Članice so Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Ciper, Češka, Črna gora, Gruzija, Hrvaška, Madžarska, Makedonija, Poljska, Srbija, Slovaška, Slovenija, Turčija in Ukrajina.

Tokratnega, že 21. zasedanja so se udeležile Češka, Hrvaška, Madžarska, Poljska, Srbija, Slovaška, Slovenija in Ukrajina, ki so v dopoldanskem delu srečanja predstavile svoja nacionalna poročila o delu na področju zemljepisnih imen po 20. zasedanju tega jezikovno-zemljepisnega oddelka, ki je bilo v Zagrebu 9. 2. 2011.

V popoldanskem delu srečanja so udeleženci razpravljali predvsem o eksonimih, problemih transliteracije in transkripcije zemljepisnih imen v jugovzhodni Evropi ter mikrotoponimih kot kulturni dediščini. Slovenija je predstavila dva prispevka: Jožica Škofic z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU je predavala o mikrotoponimih kot delu slovenske kulturne dediščine, Drago Kladnik z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU pa o imeniku slovenskih eksonimov.

Zasedanja se je udeležilo 21 raziskovalcev in vladnih predstavnikov sodelujočih držav. Slovensko delegacijo je vodil Milan Orožen Adamič, predsednik Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije.

Drago Perko



MARKO ZAPLATIL

Slika: Skupinska slika večine udeležencev 21. zasedanje Vzhodnosrednjeevropskega in jugovzhodnoevropskega jezikovno-zemljepisnega oddelka UNGEGN-a.

Delavnica za doktorske študente geomorfologije – Windsor 2015

Windsor, Združeno kraljestvo, 7.–10. 12. 2015

Med 7. in 10. decembrom 2015 je bila v zahodnem predmestju Londona organizirana delavnica *Windsor 2015*, ki jo v okviru Britanske zveze za geomorfologijo (*British Society for Geomorphology*, v nadaljevanju BSG) organizirajo že več kot 30 let. Dogodek se že od samega začetka odvija v dvorcu Cumberland Lodge (slika 2), ki stoji sredi parka Windsor Great Park. Park je v lasti kraljeve družine in obsega več

kot 20 km². Na severu meji na bolj znani Windsor Castle, sicer največji naseljeni grad na svetu. Dvorec Cumberland Lodge, je v celoti namenjen študijskim dogodkom, kot so konference, seminarji, predavanja, delavnice in srečanja. Dvorec obišče več kot 4000 študentov letno.

Delavnice Windsor v organizaciji BSG so namenjene pridobivanju novih znanj za mlade doktorske študente geomorfologije, pri čemer izpostavljajo vodenje raziskovalnih projektov, skupinsko delo, delo z obsežnimi bazami podatkov, terensko delo, laboratorijsko in numerično modeliranje, pridobivanje finančnih sredstev, objavljanje člankov in razvoj nadaljnje znanstvene kariere. Pomembno je tudi druženje doktorskih študentov na začetku njihove znanstvene poti, spoznavanje raziskovalnih metod na različnih področjih geomorfologije ter prepoznavanje delovanja različnih univerz po svetu. Tokratne

BRIAN WHALLEY



Slika 1: Udeleženci delavnice BSG Windsor 2015.

DANIEL SPERL



Slika 2: Delavnica že več kot 30 let poteka v idiličnem kraljevem dvorcu Cumberland Lodge.

delavnice se je udeležilo 28 doktorskih študentov z vsega sveta, predvsem iz Velike Britanije pa tudi iz Nemčije, Avstrije, Italije in prvič iz Slovenije. Delavnico so organizirali britanski geomorfologi Tom Coulthard, Brian Whalley, Tony Parsons, David Favis Mortlock in Paul Farres.

Delavnica se je začela z uvodnimi predstavitvami ter nadaljevala s skupinskim delom. Na podlagi fotografij smo opredeljevali geomorfološke značilnosti pokrajine in procesov. Predstavljene so bile še značilnosti doktorskega študija geomorfologije ter filozofija znanosti. Naslednji dan so predstavili uvod v modeliranje v geomorfologiji s pregledom funkcij računalniškega programa *NetLogo* ter uvod v zasnovo raziskav s kratkim terenskim ogledom. Popoldan je sledilo skupno oblikovanje namišljene raziskave. Zanimivim predstavitvam skupin smo v večernih urah dodali še predstavitev Christopherja Darvilla (slika 3) o njegovi raziskavi kvartarnih ledeniških in okoljskih sprememb v Patagoniji. Tretji dan smo se posvetili modeliranju ter upravljanju obsežnih baz podatkov ter organizaciji terenskih in laboratorijskih raziskav. Preostanek dneva smo porabili za predstavitev našega dela v okviru doktorskega študija. V svoji predstavitvi sem predstavil Slovenijo, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU ter geomorfološke raziskave v Sloveniji s poudarkom na raziskavah krasa. Zadnji dan smo namenili pripravi člankov ter predstavitvi dosežkov lastnih raziskav v znanosti ter tudi med javnostjo, na kar smo navezali tudi povezovanje prek socialnih medijev ter blogov.

Večji del študentov pri sodobnih geomorfoloških raziskavah žal prepogosto uporablja zgolj modeliranje, redkeje pa terensko delo. Povečini se ukvarjajo s fluvialnimi procesi, sledijo ledeniški procesi, sedimentacija, vetrna erozija, upravljanje z vodami, nekateri pa v svoje področje raziskovanja vključujejo tudi kraške procese.

Odlično organizirana delavnica z dinamičnim programom je med vsemi udeleženci pustila izjemno pozitiven vtis. Mladim geomorfologom zagotovo koristijo tudi številna nova poznanstva. Organizatorji in vodje delavnice so bili izjemno odzivni na pobude udeležencev, tako da je bilo navkljub strukturiranemu programu dovolj časa tudi za individualni pristop. Možnosti nadgradnje so zagotovo tudi na področju terenskega dela, ki ga je bilo v okviru delavnice malo. Videlo se je tudi, da današnja izjemna specializacija posredno krni znanje z različnih področij geomorfologije in odgovarja zgolj na specifična strokovna vprašanja.



TOM COULTHARD

Slika 3: Svoje bogate izkušnje doktorskega študija je z nami delil tudi Christopher Darvill.

Za finančno podporo ob udeležbi na delavnici *Windsor 2015*, se zahvaljujem Mednarodni zvezi geomorfologov (*International Association of Geomorphologists*), ki je za namene dogodka razpisala dve štipendiji in s tem pokrila stroške včlanitve v BSG in prijave na delavnico.

Več informacij o BSG in delavnici lahko pridobite na spletni strani <http://www.geomorphology.org.uk/>.
Jure Tičar

Delavnica Znanje, oblikovanje politik in učenje v evropskih metropolitanskih regijah: izkušnje in pristopi

Bruselj, Belgija, 25.–26. 1. 2016

Delavnico z izvirnim naslovom *Knowledge, Policymaking and Learning in European Metropolitan Areas: Experiences and Approaches* je organiziral Nicola Francesco Dotti, nosilec doktorskega projekta *GREAT PI: Geography of Research in Europe and Territorial Policy Innovation* na Vrije Univerziteti Brussel v soorganizaciji Eupolis iz Milana. Namen delavnice je bil preučiti dialog med znanostjo, oblikovanjem politik in odločanjem, kjer poglobitveno vlogo igra upravljanje z znanjem.

Prvi dan smo prisluhnili 16 referatom s poudarki na treh temah – znanju o oblikovanju politik, znanju za oblikovanje politik, ter učenju politik za boljše upravljanje. Drugi dan, ko je program potekal na Odboru regij, smo v dveh tematskih delavnicah razpravljali, kako podpreti znanje v odnosu do oblikovanja politik (moderator te delavnice je bil podpisani) ter o strokovnjakih in potrebnih raziskavah kot predpogoju za učinkovito upravljanje metropolitanskih regij.

Kot je v skupnih sklepih poudaril Tassilo Herrscher, je ključno v odnosu med znanjem in oblikovanjem politik ugotoviti pravo resnico, poiskati poti za njen prenos v politike ter na koncu pravilno artikulirati in implementirati znanja v politikah. Kljub prenosu znanja v politike je treba zagotoviti njegovo lastništvo in avtoriteto, utrditi prepričanje v nujno potrebnost znanj ter spodbuditi k neprestanemu preverjanju in dopolnjevanju obstoječega znanja. Upoštevati je treba različne razmere, v katerih se znanja vključuje pri odločanju. Za lažji prenos v prakso morajo biti strukture (nosilci) znanja lahko dosegljive, znanje pa prilagodljivo na način, da ga je možno uporabiti v različnih kontekstih, ob različnih potrebah



MARION BERZIN

Slika1: Udeleženci delavnice.

in na različne načine. Tovrstna znanja morajo biti uporabna, vredna zaupanja, imetniki znanja pa morajo biti dovolj usposobljeni, da ga na ustrezen način posredujejo odločevalcem. Imetnik znanj se mora zavedati vpliva, ki ga ima s predajanjem znanja na oblikovanje politik ter s tem odgovornosti, ki jo ima.

Več o dogodku si lahko ogledate na <https://greatpi.eu/>.

Janez Nared

Prsti in erozija v antropogeni sredozemski pokrajini II

Palermo, Italija, 29. 2.–4. 3. 2016

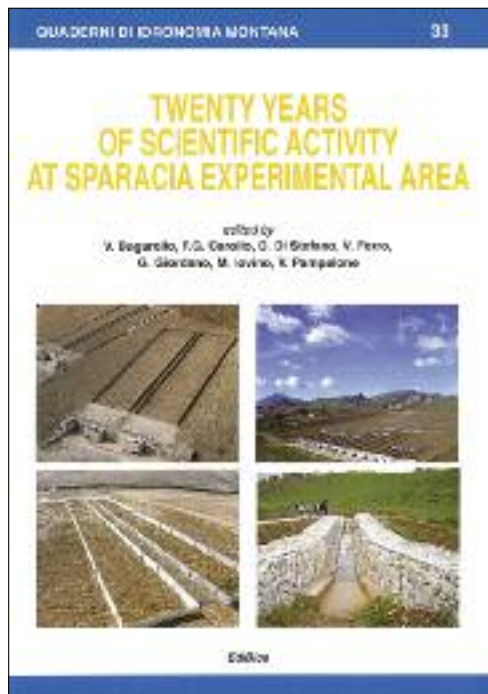
V okviru projekta *Connecting European Connectivity Research*, ki je financiran v okviru evropskega sodelovanja COST (*European Cooperation in Science and Technology*), je bilo konec februarja in v začetku marca organizirano srečanje v Palermu na Siciliji (slika 1). Šlo je za srečanje zaprtega tipa, na katero je bilo povabljenih približno petdeset strokovnjakov iz številnih Evropskih držav in Združenih držav Amerike, ki se ukvarjajo s hidro-geomorfnimi procesi v sredozemskih pokrajinah in širše. Po januarju 2015, ko je bilo srečanje v španski pokrajini Valencia, je bilo to drugo srečanje projekta, ki se je posvetilo prstem in eroziji v sredozemskih pokrajinah (glej poročilo v Geografskem vestniku 87-1). Tretje srečanje s sorodno tematiko bo organizirano decembra 2016 v Izraelu.

Srečanje, v organizaciji Oddelka za agronomijo in gozdarstvo Univerze v Palermu, je vodil Vincenzo Bagarello, ki se zadnjih dvajset let intenzivno ukvarja s preučevanjem erozije prsti. Za potrebe srečanja so Bagarello in sodelavci izsledke svojih raziskav strnili v monografiji z naslovom *Twenty Years of Scientific Activity at Sparacia Experimental Area* (2016; ISBN 978-88-97181-45-3; slika 2). Na posestvu Sparacia



MATTHIA ZORN

Slika 1: Palermška katedrala odraža različne sloge, ki so posledica številnih zavojevalcev otoka. Postavljena je bila v drugi polovici 12. stoletja na mestu starejše bizantinske bazilike. Današnji neoklasicistični izgled je dobila konec 18. stoletja.



Slika 2: Naslovnica monografije Twenty Years of Scientific Activity at Sparacia Experimental Area (2016), ki povzema dvajset let raziskav na področju erozije prsti Univerze v Palermu.



MATIJA ZORN

Slika 3: Erozijska polja Univerze v Palermu na posestvu Sparacia.



MATIJA ZORN

Slika 4: V času antike je bila Sicilije del »Velike Grčije«, zato najdemo na otoku številne grške ostanke – tempelj v Dolini templjev (Valle dei Templi) v Agrigentu na jugu otoka.

približno 100 km severozahodno od Palerma ima univerza postavljenih več erozijskih polj različnih dimenzij (dolgih od 0,25 do 44 m; slika 3).

Prvi dan srečanja so bili na sporedu sestanki v okviru delavnih skupin projekta, drugi in tretji dan pa vabljeni predavanja. Zadnja dva dneva sta bila namenjena ekskurzijam. Prva je nudila ogled omejenih erozijskih polj (slika 3) in turistični obisk grških templjev (slika 4), druga pa obisk vinarne, kjer Univerza v Palermu v vinogradih preizkuša različne protierozijske tehnike.

Predavanja so bila razdeljena v več tematskih sklopov: vpliv padavin na hidro-geomorfne procese, prsti, hidrološki procesi in erozija prsti. V okviru predstavitev sem podpisani predstavil problematiko plazenja v slovenskih terasiranih pokrajinah.

Več o projektu si lahko prebereta na spletnem naslovu: <http://connecteur.info/>.

Matija Zorn

Razstava ob sedemdesetletnici rednih opazovanj Triglavskega ledenika

Mojstrana, 15. 4.–15. 7. 2016

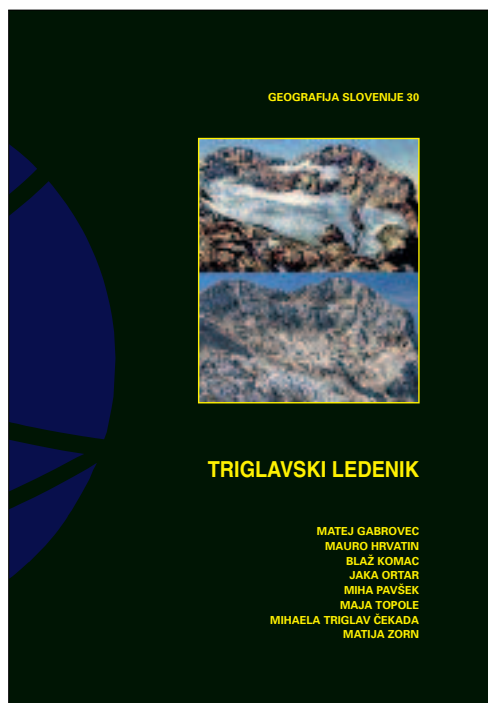
Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU v letu 2016 obeležuje več obletnic – 70 let svojega obstoja (glej članek v naslednji številki revije), 70 let Zemljepisnega muzeja kot posebne enote inštituta (glej članek v tej številki revije) ter 70 let od prvih uradnih meritev Triglavskega ledenika, ki so bile izvedene 5. septembra 1946.

Preučevanje Triglavskega ledenika je bila ena prvih nalog Inštituta za geografijo SAZU predhodnika današnjega Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Njegovo preučevanje je (po našem vedenju) najstarejši stalni slovenski raziskovalni projekt.

MATJAŽ GERŠIČ



Slika 1: Vabilo na razstavo v Slovenskem planinskem muzeju.



Slika 2: Naslovnica monografije o Triglavskem ledeniku, ki je izšla leta 2014 pri Založbi ZRC. Gradiva zbrano za monografijo je služilo kot podlaga za pripravo razstave.



Slika 3: Uvodni razstavni pano.



Slika 4: Razstavni pano, ki kaže slikovne in kartografske vire o Triglavskem ledeniku pred časom meritev.

S starim zemljepisnim imenom Zeleni plaz je tesno povezana prva omemba ledenika iz leta 1778 in sovпада z opisom prvega pristopa na Triglav. Ledenik leži na skrajnem jugovzhodnem robu Alp, zato je še posebej občutljiv na podnebne spremembe. Sredi 19. stoletja je bila njegova površina prek 45 hektarjev. Na začetku meritev je bila njegova površina okrog 15 hektarov in se je do danes skrčila desetkratno (prostornina pa za skoraj tristokratno). Ledenik razen ledeniškega ledu v glavnem nima več ledeniških značilnosti, zato lahko o ledeniku govorimo le še zaradi njegove preteklosti, v kateri je nedvomno še imel vse temeljne značilnosti alpskih ledenikov.

Da bi Triglavski ledenik kot del naše dediščine, približali širši javnosti, je nastala razstava, ki na enajstih razstavnih panojih predstavlja pet vsebinskih sklopov: značilnosti oblik površja na območju ledenika, viri iz časa pred začetkom meritev (slika 4), izmere ledenika, njegovo kolebanje ter vremenske in podnebne razmere. Razstava je nastala na podlagi gradiva zbranega za monografijo »Triglavski ledenik« (Geografija Slovenije 30, Založba ZRC, 2014; slika 2; <http://zalozba.zrc-sazu.si/sites/default/files/g30.pdf>). Avtor razstave je Miha Pavšek, sodelovali pa so vsi soavtorji omenjene monografije.



MATIJA ZORN

Slika 5: Udeležence otvoritve je po razstavi popeljal avtor razstave Miha Pavšek.

Razstava je med 15. aprilom in 15. julijem gostovala v prostorih Slovenskega planinskega muzeja v Mojstrani. Ob otvoriti razstave je zbranim o Triglavskem ledeniku spregovoril Matej Gabrovec, dolgoletni vodja preučevanj ledenika na inštitutu, po razstavi pa jih je popeljal Miha Pavšek (slika 5).

Postavitve razstave so omogočile Ljubljanske mlekarne in Gornjesavski muzej Jesenice. Več o razstavi si je mogoče prebrati na spletnem naslovu: <http://giam.zrc-sazu.si/sl/zeleni-plaz#v>, kjer je tudi spletna povezava na vse razstavne panoje v .pdf obliki (http://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/razstava_tl_v_spm_e-panoji_vse.pdf).

V letu 2016 je razstava gostovala še v prostorjih Agencije Republike Slovenije za okolje (2. 8.–2. 9.), Ljubljanskih mlekar (20. 9.–21. 10.) ter v Atriju ZRC (11.–25. 11.) v Ljubljani. V kolikor bi si želeli njenega gostovanja v vašem kraju ali ustanovi, se obrnite na Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU.

Matija Zorn

Začetek projekta SMART-MR: Trajnostni ukrepi za učinkovitejši promet v metropolitanskih regijah

Ljubljana, 5.–6. 5. 2016



Projekt SMART-MR (*Sustainable Measures for Achieving Resilient Transportation in Metropolitan Regions*) oziroma Trajnostni ukrepi za učinkovitejši promet v metropolitanskih regijah; <http://www.zrc-sazu.si/en/smart-mr>) je bil odobren na prvem razpisu programa Interreg Europe februarja 2016 in se je uradno začel s 1. aprilom 2016. Vodilni partner pri projektu je Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, drugi slovenski partner je Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije, tuji partnerji pa so še: Mesto Oslo, Agencija za urbano okolje, Norveška; Svet dežele Akershus, Norveška; Združenje lokalnih oblasti regije Göteborg, Švedska; Agencija za okoljske storitve regije Helsinki, Finska; Transportno združenje Budimpešte, Madžarska; Metropolitanska regija glavnega mesta Rim, Italija; Metropolitansko območje Porto, Portugalska in Metropolitanska regija Barcelona, Španija.

Projekt ima dve fazi. V prvi, ki traja tri leta, partnerji izmenjujejo dobre prakse in pripravljajo akcijske načrte za vsako izmed vključenih metropolitanskih regij, v drugi, dvoletni fazi, pa bodo partnerji spremljali izvajanje zastavljenih akcijskih načrtov.

Promet v metropolitanskih regijah povzroča zastoje in velike količine toplogrednih plinov ter s tem nalaga velike izzive oblastem pri zagotavljanju zdravih življenjskih pogojev za prebivalce in podporne okolja za razvoj gospodarstva. Tako je glavni cilj projekta SMART-MR podpreti lokalne in regionalne oblasti pri izboljšanju prometne politike in zagotavljanju trajnostnih ukrepov za doseg učinkovite nizkoogljične mobilnosti v metropolitanskih regijah. Za rešitev tega vprašanja bo deset projektne partnerjev iz osmih metropolitanskih regij (Oslo, Göteborg, Helsinki, Budimpešta, Ljubljana, Rim, Porto in Barcelona) delilo svoje izkušnje s področja prometa in načrtovanja mobilnosti in v tem okviru organiziralo sedem delavnic. Za vsako delavnico bodo partnerji izdelali poglobljeno analizo obravnavane tematike, opisali dobre prakse in v njihovem okviru organizirali študijske obiske. Poleg tega bodo na delavnicah oblikovana konkretna priporočila za oblikovanje politik. S pomočjo projektne rezultate, kot so priročnik trajnostnih ukrepov za doseg učinkovitega trajnostnega prometa v metropolitanskih regijah, zbrane in predstavljene dobre prakse in priporočila politikam ter preko diseminacijskih aktivnosti, dogodkov in konferenc ter regionalnih srečanj z zainteresiranimi deležniki, bo projekt prispeval k uresničevanju ciljev strategije Evropa 2020, kohezijske politike in programov *Interreg Europe*. Poleg tega bodo rezultati služili kot orodje za svetovanje organom upravljanja in lokalnim ter regionalnim oblastem pri določanju novih prometnih politik.

Metropolitanske regije bodo pripravile in izvedle akcijske načrte za izboljšanje implementacije prometnih politik s pomočjo:

- zagotavljanja integriranega prevoza oziroma načrtov za trajnostno mobilnost v mestih,
- uvajanje nizkoogljičnega urbanega tranzitno usmerjenega razvoja v obliki intermodalnih vozlišč in skupnih urbanih postajališč,
- vključevanje deležnikov v projektne aktivnosti ter v oblikovanje in implementacijo akcijskih načrtov.



MARKO ZAPLATIL

Slika: Skupinska slika udeležencev na začetnem sestanku projekta v Ljubljani.

V Sloveniji, kjer projektne aktivnosti podpira tudi Ministrstvo za infrastrukturo, bomo pripravili Strategijo trajnostnega prometa v Ljubljanski urbani regiji.

Na začetnem sestanku mednarodnega konzorcija projekta, ki je maja potekal v Ljubljani, so partnerji zastavili delo za naslednjih pet let, predstavljen pa je bil tudi *Status report*, ki predstavlja razmere na področju prometnega načrtovanja v vseh osmih vključenih metropolitanskih regijah.

Več o projektu lahko preberete na spletni strani projekta www.interregeurope.eu/smart-mr, sprotne informacije pa objavljamo tudi na Facebook profilu *Interreg Europe Smart-mr*.

Janez Nared

Delavnica Raziskovanje gora v Obzorju 2020

Ljubljana, 10. 5. 2016

S finančno in vsebinsko podporo *CH-AT mountain alliance* (Švicarsko-Avstrijska zveza za raziskovanje gora, v nadaljevanju CH-AT) je Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU organiziral delavnico z naslovom *Raziskovanje gora v Obzorju 2020*. Delavnica je potekala 10. maja v Prešernovi dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Delavnice se je udeležila tudi Valerie Braun, predstavnica CH-AT iz Avstrije. Pokroviteljstvo nad dogodkom je prevzela Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

CH-AT vključuje mrežo skoraj 2000 raziskovalcev, ki delujejo na področju raziskovanja gora v Švici in Avstriji. Zveza je koordinirana in financirana bilateralno v obeh državah; v Švici ima sedež na Univerzi v Bernu (Oddelek za geografijo, *Mountain Research Initiative* – MRI), v Avstriji pa na Akademiji za znanost in umetnost (Inštitut za interdisciplinarno raziskovanje gora, Innsbruck). Finančno podporo individualnim in skupnim raziskovalnim projektom na temo gora omogoča pristojno ministrstvo v posamezni državi. Zaradi potrebe po mednarodnem povezovanju in preučevanju, je CH-AT k sodelovanju povabil tudi slovenske raziskovalce gora. Koordinatorstvo sodelovanja in organizacijo delavnice smo prevzeli sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Glavni cilj delavnice je bil povezati slovenske raziskovalce gora, se seznaniti z raziskavami drug drugega in se vključiti v nadaljnje evropsko povezovanje in mreženje, ki se oblikuje tudi preko skupne Strategije za raziskovanje gora (*Mountains for Europe's Future*, krajše *Mountain agenda*), ki je bila predstavljena v uvodu delavnice. Celoten dokument je prosto dostopen na spletni strani: http://www.chat-mountainalliance.eu/images/Mountains_for_Europes_Future_04_16_d.pdf. Udeleženci delavnice so delili izkušnje iz različnih znanstvenih disciplin (geografija, gozdarstvo, kmetijstvo, geologija, biologija, arheologija, družboslovje) in iz preteklih mednarodnih projektov. Delavnica je bila priložnost za razpravo o preteklih dosežkih, za določanje novih ciljev, za vzpostavitev novih domačih in mednarodnih partnerstev. Poudarjeno je bilo, da imajo slovenski raziskovalci gora zelo šibko znanstveno omrežje, ki bi ga bilo treba izboljšati s spodbujanjem interdisciplinarnih projektov.

Predstavljeni so bili rezultati dveh mednarodnih projektov, in sicer iz sodelovanja med Slovenijo, Avstrijo in/ali Švico. Matija Klopčič (Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete, Univerza v Ljubljani) je predstavil rezultate projekta ARANGE (FP7) na temo gorskega gozdarstva. Miha Pavšek (Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU) je predstavil rezultate projekta NH-WF (*Interreg SI-AT*), ki se je ukvarjal z naravno in družbeno problematiko snežnih plazov v Alpah kot zelo pogosti vrste naravnih nesreč.

Na delavnici je sodelovalo prek 30 udeležencev, ki so bili razdeljeni v 6 skupin (3–6 oseb) glede na njihov interes za obravnavane teme, ki so bile skladne z družbenimi izzivi programa Obzorje 2020. Udeleženci so v skupinah razpravljali o svojih projektih idejah in razvijali skupne ideje. Predlogi se v glavnem ujemajo s cilji strateškega raziskovalnega programa *Mountains for Europe's Future*. Poudarjen je bil pomen raziskovalnih področjih, kot so varna in čista proizvodnja hrane, zelena energija in podnebne spremembe, pri katerih se kaže možnost za vključitev slovenskih raziskovalcev v mednarodna partnerstva evropskih programov financiranja kot je Obzorje 2020. Šest slovenskih raziskovalcev gora (Irena

Mrak, Andreja Borec, Aleš Poljanec, Aleš Pisek, Mateja Ferik in Mateja Breg Valjavec), ki so na delavnici predstavili zanimive projektne ideje, se je udeležilo delavnice CH-AT v Bernu (Švica), kjer so med 9. in 10. junijem predstavili svoje ideje, rezultate delavnice v Ljubljani ter predstavljali slovenske raziskovalce gora.

Mateja Breg Valjavec